

Anna Frąckowiak, Bartosz Krąkowski

**"ŚLADY I POZOSTAŁOŚCI ŹRÓDŁOWE
POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO
NA ZIEMI KISZKOWSKIEJ,,**

Kiszkowo, 2013

GMINA KISZKOWO NA TERENIE OBECNEGO POWIATU GNIĘZIŃSKIEGO

Źródło: www.polskamultimedialna.pl

WSPÓŁCZESNA MAPA GMINY KISZEWO

Źródło: <http://www.wydawnictwo-pik.pl/>

MAPA POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

Źródło: http://www.eligiusztomkowiak.idm.pl/mapa_powstania.htm

Na początku XX wieku społeczność polska w zaborze pruskim, zwłaszcza w Wielkopolsce, była dobrze zorganizowana pod przewodnictwem duchowieństwa, inteligencji, i burżuazji. Polskie banki, spółki i przedsiębiorstwa skutecznie konkurowały z niemieckimi.

Czytelnie ludowe, prasa, amatorskie teatry, działalność samokształceniowa ogarniała wszystkie, nawet najmniejsze środowiska.

Po upadku Powstania Styczniowego w regionie działały dwie organizacje paramilitarne, których członkowie swoje zajęcia wykorzystywali do przygotowań zbrojnych: Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, a później także skauting. Pod koniec XIX w. wyrosło już nowe pokolenie, wychowane patriotycznie, nie obciążone doświadczeniami klęski, gotowe do czynnej walki o wolność.

Wybuch I wojny światowej przyniósł Polakom z zaboru pruskiego nadzieję na poprawę losu, ale osłabił działalność ruchu niepodległościowego, gdyż wielu działaczy zostało zmobilizowanych i trafiło na front.

Po wybuchu rewolucji w Niemczech w listopadzie 1918 r. cały region został pokryty siecią rad robotniczych i żołnierskich, przystąpiono też do tworzenia Straży Ludowej oraz Służby Straży i Bezpieczeństwa. W pierwszych dniach grudnia 1918 r. w Poznaniu obradował Sejm Dzielnicowy, który wyłonił Naczelną Radę Ludową.

Wybuch walk w Poznaniu stał się sygnałem do powstania na prowincji. W północnej Wielkopolsce duże znaczenie miało wyzwolenie Gniezna i Wrześni.

Powstanie rozszerzyło się także z Wągrowca do Obornik i Czarnkowa, z Rogoźna na Kcynię i Chodzież, z Nakła i Golańczy na Mrocze, Wysoką i Ślesin. Najcięższe walki toczyły się w rejonie Szubina, Chodzieży, Nakła i Inowrocławia.

Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 r. zalicza się do najważniejszych wydarzeń w dziejach regionu i kraju. Rozgrywało się w bardzo wielu miejscowościach, a wzięły w nim udział wszystkie warstwy ówczesnego społeczeństwa, zarówno: robotników, rzemieślników, drobne kupiectwo oraz część burżuazji i ziemiaństwa polskiego.

Powstanie Wielkopolskie należy do niewielu zwycięskich czynów powstańczych w historii Polski. Wielkopolanie w okresie niewoli zdołali obronić tradycję narodową, język i wiarę katolicką. Powstanie było konsekwencją codziennej wytrwałości i patriotyzmu. Wykorzystując sprzyjający moment dziejowy, Wielkopolanie wyzwolili większość swej ziemi i przekazali Polsce.

Z formacji wielkopolskich powstała silna armia. Było to doświadczone wojsko, o wysokim morale, dobrze dowodzone i uzbrojone. Wielkopolanie przyczynili się do zwycięstwa nad Ukraińcami w 1919 roku, nad bolszewikami w 1920 roku oraz wsparli powstanie śląskie w 1921 roku.

Źródło:

Powstanie Wielkopolskie w Mroczy i okolicy, Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918/1919 Koło nr 23 w Mroczy, Mrocza 2008

Śladami Powstania Wielkopolskiego, Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Pile, Piła 2008.

Są wydarzenia, o których nie powinno się zapominać, które na zawsze powinny pozostać w świadomości narodu, otoczone żywą pamięcią. Do takich wydarzeń zaliczyć należy również Powstanie Wielkopolskie.

Pamięć o zwycięskim zrywie naszych przodków jest w społeczeństwie żywa – o czym świadczy chociażby dbałość o groby poległych uczestników powstańczych zmagających, liczne pomniki i tablice, spotkania i rekonstrukcje walk, a także publikacje omawiające wydarzenia i ich skutki.

Zbrojny czyn Wielkopolan 1918-1919 doczekał się wielkiej ilości opracowań. Znana jest dzięki nim olbrzymia ilość faktów, jednak bardzo mało jest przekazów źródłowych, z terenu gminy Kiszkowo. Stało się tak, ze względu na jego konspiracyjny charakter. Duży wpływ na zachowanie pamiątek, dokumentów i wspomnień zapisanych na podstawie relacji uczestników miała II wojna światowa.

Miejsca pamięci narodowej w okresie okupacji hitlerowskiej należały do najzacieklej tępionych pamiątek historycznych. Często uczestnicy powstania ze strachu przed wrogiem niszczyli wszelkie ślady udziału w tym wydarzeniu. Dopiero po zakończeniu II wojny światowej zaczęto przywracać ważne miejsca. Łączono też poległych powstańców z ofiarami II wojny światowej, gdyż jedni i drudzy stracili życie w walce z tym samym wrogiem.

Co dziś, po 95 latach, zostało z legendy tamtych dni?

Gmina Kiszkowo nie zaznaczyła się w jakiś wyjątkowy sposób na mapie Powstania Wielkopolskiego. Zapewne duży wpływ na taką sytuację miało geograficzne położenie gminy blisko Poznania i Gniezna (głównych powstańczych ośrodków) oraz to, że na jej terenie nie było ważnych strategicznie miejsc. Wiadomo, że główne walki odbywały się w większych miastach oraz na zachodnich i północnych granicach regionu. Nie mniej jednak mieszkańcy Gminy Kiszkowo, oprócz drobnych potyczek na terenie gminy: walka o pocztę w Kiszkanie, czy w Głębokiem, brali czynny udział w powstaniu walcząc i ginąc daleko od rodzimej ziemi kiszkowskiej.

Niech świadczy o tym chociażby fakt, że do tej pory udało się stworzyć listę ponad 50 osób, które brały udział w walkach. Mamy świadomość, że jest to lista niepełna gdyż na ten temat zachowało się bardzo mało informacji.

Nie było zorganizowanej grupy na tym terenie, nikt też nigdy nie opracował kompleksowo działań powstańczych. Z różnych wspomnień, wrywkowych zapisków z kronik czy publikacji opisujących sąsiednie gminy, dokumentacji ZBoWiD Kiszkanie, dowiadujemy się o osobach biorących udział w działaniach wojskowych.

Wiadomo, że mieszkańcy wschodniej części gminy tj. Imiolek, Sławna, Skrzetuszewa, Łagiewnik Kościelnych, Woli łagiewnickiej wyruszyli najpierw wspomagać działania w Klecku a potem do Gniezna, natomiast zachodnia część: Kiszkanie, Karczewo, Dąbrówka Kościelna, po walkach w Kiszkanie, ruszyła w kierunku Poznania i Szamotuł.

Na terenie gminy znajdują się trzy groby powstańców którzy zginęli bezpośrednio w walce lub w wyniku odniesionych ran. Dwa pojedyncze groby znajdując się na cmentarzu w Kiszkanie oraz jedna zbiorowa mogiła w której pochowano 3 powstańców w Sławnie.

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ ZIEMI KISZKOWISKIEJ

Pierwsze z nich znajduje się w Kiszkanie.

22.09.1974 roku został odsłonięty na kiszkowskim rynku pomnik poświęcony poległym i pomordowanym w latach 1918 – 1919 oraz 1939 – 1945.

Było to bardzo uroczyste wydarzenie. Rozpoczęło się w budynku Szkoły Podstawowej, skąd wyszedł korowód ulicą Szkolną w kierunku Rynku. Brali w nim udział: przedstawiciele władz gminy, członkowie ZBoWiD-u, harcerze, młodzież szkolna i mieszkańcy Kiszkowa.

Po odśpiewaniu hymnu narodowego, uroczystego odsłonięcia dokonał Marian Górski, Naczelnik Gminy, po czym złożono pamiątkowe wieńce i ogłoszono przemówienia.

Pomnik ten, ma kształt obelisku. Przymocowana jest do niego marmurowa tablica, z napisem:

„Poległym za Ojczyznę. 1918-1919 1939-1945.

W XXX rocznicę wyzwolenia.

Koło ZBoWiD Kiszkowo”.

Nad tablicą widnieje godło Orla Polskiego na tle krzyża, i napis „*Grunwald 1410 Berlin 1945*”, dla upamiętnienia dwóch wielkich zwycięstw w walce z Niemcami.

Fot. Archiwum Urzędu Gminy w Kiszkanie

Fot. Archiwum Urzędu Gminy w Kiskowie

Fot. Archiwum Urzędu Gminy w Kiskowie

Fot. Archiwum Urzędu Gminy w Kiszkanie

POMNIK NA RYNKU W KISZKANIE.
UROCZYSTOŚCI 94 ROCZNICY WYBUCHU POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO, 27.01.2013.
Fot. Anna Frąckowiak

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ

STOWARZYSZENIE WYŻSZEJ UŻYTECZNOŚCI

Konto nr _____

Kiszkowo

L. dz. _____

Kiszkowo

20. sierpnia 74

, dnia

19 ____ r.

AKT HOŁDU DLA POLEGŁYCH, ZA OJCZYZNĘ
POMNIKA ZBUDOWANEGO W XXX-LECIE POWSTANIA
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ.

Wszystkie poległe bohaterów w walkach w latach 1918/1919 i 1939 do 1945 za sprawę wolności i pokoju Narodu Polskiego, w dowód wiecznej pamięci Koło Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Kiszkowie, przy poparciu i pomocy Naczelnika Gminy postanowiło wybudować ten Pomnik jako symbol pamięci dla tych, którzy oddali swe życie za Ojczyznę. Hołd nasz składamy szczególnie tym, którzy zginęli w walkach, lub zostali zamordowani przez okupanta na terenie Kiszkowa i okolicznych wiosek należących do tutejszej gminy.

Dla symbolicznego urzeczywistnienia tradycji do niniejszego aktu dołącza się :

1/.	1	szk.	banknoty	po 50	szk.	pochodzące z roku	1939.
2/.	2	"	"	po 100	szk.	"	" 1939.
3/.	30	"	monet	po 5	gr. (bilon)	"	" 1962.
4/.	1	"	"	po 10	szk.	"	" 1972.

ta ostatnia z wizerunkiem bohatera narodowego Tadeusza Kościuszki.

Powyższy akt podpisali członkowie biorący bezpośredni i czynny udział w budowie tegoż pomnika.

1. Naczelnik Gminy Marian Górecki _____
2. Sekretarz Koła ZBoWiD Tadeusz Michalak _____
3. Skarbnik Koła ZBoWiD Aleksander Grajek _____
4. Członek Koła ZBoWiD Stanisław Chmiel _____
(projektant i wykonawca)

Kiszkowo, sierpień 1974 r.

Drugie miejsce to:

Izba Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszkowskie w Łagiewnikach Kościelnych.

Uroczyste otwarcie Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszkowskiej odbyło się 15.10.2012 roku.

Zbiory zostały przedstawione na 3 ekspozycjach.

Pierwsza znajduje się przed szkołą. Zostały tam zgromadzone i odrestaurowane maszyny i urządzenia rolnicze z przełomu XIX i XX wieku, tj. pługi, radła czy młocarnie, a nawet takie unikaty, jak kamień-żarno z ostatniego wiatraka pracującego na terenie gminy Kiszkowo.

Druga część mieści się w drewnianym, prawie stuletnim budynku gospodarczym, znajdującym się za szkołą. Zebrane zostały przedmioty z życia codziennego mieszkańców, z wyposażenia domu i jego obejścia.

Poddasze Izby zaaranżowano na wzór pomieszczenia wiejskiego z kuchnią, kąpielnią i toaletą oraz z sypialnią. Są tam meble, stare sprzęty kuchenne, naczynia, sztucce i elementy garderoby. Na dole, w dwóch pomieszczeniach, zobaczyć można narzędzia rolnicze i rzemieślnicze, elementy zaprzęgów i sprzęty przetwórstwa domowego, takie jak szatkownice do kapusty, maselnice czy wirówka do miodu.

Trzecia ekspozycja znajduje się w sali szkolnej. Zebrano tam przedmioty z wyposażenia szkoły, pierwsze urządzenia elektryczne i elektroniczne oraz pamiątki militarne.

W ramach ekspozycji znajdują się także fotografie, dokumenty oraz broń i mundury z okresu powstania oraz II wojny światowej. Poza tym zostały tam opracowane i przedstawione sylwetki powstańców, które poszerzają zakres ekspozycji. Wśród zgromadzonych zbiorów odnaleźć można: kopie munduru powstańca, bagnety, legitymacje, odznaczenia, pamiątki po powstańcach itd.

Izba pamięci stanowi ważny element dziedzictwa kulturowego (materialnego i duchowego). Zawiera ślady – świadectwa przeszłości Łagiewnik Kościelnych i okolicznych wsi.

LISTA UCZESTNIKÓW POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO –

Oprac. Anna Frąckowiak

1. BALCEREK FRANCISZEK – 14.11.1899 – IMIOŁKI
2. BRACISZEWSKI PIOTR – 29.06.1893 – IMIOŁKI
3. BRACISZEWSKI JÓZEF – 14.03.1898 – IMIOŁKI
4. BUCZKOWSKI FRANCISZEK (*04.12.1892, ?) – KISZKOWO
5. BUDNIK ANDRZEJ – 08.11.1889 – IMIOŁKI
6. CIESIELCZYK WŁADYSŁAW – (*04.06.1903, ?) – TUROSTÓWKO
7. CIESIELSKI – GNIEWKOWO
8. CHOJNACKI WŁADYSŁAW – 15.03.1898 – WOLA ŁAGIEWNICKA
9. DOMAGALSKI LEONARD – (*27.10.1902 +27.03.1979) SŁAWNO
10. DOMAGALSKI STEFAN – SŁAWNO
11. DOMAGALSKI WIKTOR – 04.10.1898- ŻYLICE
12. EWICZ TOMASZ – 21.07.1900 – WOLA ŁAGIEWNICKA
13. FILIPOWSKI ADAM- KARCZEWO – dowódca podczas walk o pocztę w Kiszkanie
14. GRAJEK ALEKSANDER
15. JAKUBOWSKI FRANCISZEK – KISZKOWO
16. KABACIŃSKI STEFAN 25.03.1891-10.07.1977 – KISZKOWO
17. KABACIŃSKI WIKTOR (*05.08.1892, 02.09.1983) - IMIOŁKI
18. KACZÓR WALENTY (31) – WOLA ŁAGIEWNICKA
19. KAŻMIERSKI MICHAŁ – SKRZETUSZEWO
20. KAŻMIERSKA HELENA – (*14.05.1901, ?) -SKRZETUSZEWO
21. KĘDZIORA MARIAN (*16.09.1899, ?) – RYBNO WIELKIE
22. KOCHANOWICZ MICHAŁ - (*19.09.1885 +29.01.1919) KISZKOWO
23. KOŁAŃCZYK WAWRZYN (40) – WOLA ŁAGIEWNICKA
24. KRÓL FRANCISZEK (*20.01.1899, ?), TUROSTOWO
25. KUPIDURA JAN – ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
26. KRUMREY – RYBNO WIELKIE
27. MELLER MICHAŁ – (*10.09.1902, ?), KAMIOŃEK
28. MUSZYŃSKI JÓZEF(48) – WOLA ŁAGIEWNICKA
29. NOWAK JAN – 21.06.1900 – WOLA ŁAGIEWNICKA
30. PAWŁAK ANDRZEJ – (*1892 + 1971) ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
31. POMORSKI - SKRZETUSZEWO
32. PODLEWSKI STANISŁAW – ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
33. PRZYBYSZ ANDRZEJ – 18.11.1897 – IMIOŁKI
34. RACZKOWSKI STEFAN – (23.05.1895, 27.12.1972) - TUROSTOWO
35. RADECKI WINCENTY (41) – WOLA ŁAGIEWNICKA
36. RADEL JÓZEF (42) WOLA ŁAGIEWNICKA
37. RATAJCZAK – GŁĘBOKIE
38. SKONIECZNY ADAM – (*25.12.1901 +01.07.1979) KISZKOWO
39. SKRZYPCZAK WALENTY – ZAKRZEWO (PAR. SŁAWNO)
40. STAWIŃSKI JÓZEF (45) WOLA ŁAGIEWNICKA
41. STRZYŻEWSKI PIOTR – 13.05.1899 – KAMIOŃEK
42. SZKUDLAREK PELAGIA – (*19.02.1895, 1984) KISZKOWO, pielęgniarka w szpit. woj., w Gnieźnie
43. SZMIDT WAWRZYN (40) – WOLA ŁAGIEWNICKA
44. SUTKOWSKI JÓZEF – 17.02.1891 – IMIOŁKI
45. ULRYCH ANDRZEJ – (*1895 +1961) ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
45. WALKOWIAK – ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
47. WELNIC LEON – (*1899 + 16.03.1919) RYBNO WIELKIE
48. WIŚNIEWSKI KAZIMIERZ(*19.12.1899, ?) – KARCZEWO, Powst.Włkp, III Powst. Śląskie
49. WIŚNIEWSKI WAWRZYN – 14.07.1888 - IMIOŁKI
50. WIŚNIEWSKI WINCENTY – 12.07.1891 – IMIOŁKI
51. WOŹNIAK PIOTR – 17.06.1897 – IMIOŁKI
52. WYSTĘPSKI ANTONI – (*22.05.1900 +18.05.1919) ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
53. WYSTĘPSKI IGNACY – (*24.07.1902, ?) – ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
54. WYSTĘPSKI JAN – (04.05.1891 + 13.02.1947) ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
55. WYSTĘPSKI FRANCISZEK – (*03.10.1896, +?)ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE
56. WYSTĘPSKI STEFAN - (10.08.1899 +28.06.1974) ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE

KS. JÓZEF RADOŃSKI (19.03.1866 – 11.07.1936),
Fot. Archiwum Urzędu Gminy w Kiszkanie

Proboszcz parafii p.w. św. Mikołaja w Sławnie, w latach 1902-1932, gdzie rozwinął działalność pełną poświęcenia dla dobra parafii. W czasie powstania Wielkopolskiego brał czynny udział w pracy nad zorganizowaniem życia narodowego, wypowiadając swoje przekonania narodowe. Mobilizował Polaków do walki, a ich działania spisywał w swej kronice: Sławno było „wsią zjednoczenia”. Radoński wymienia zasługi kowala Ratajczaka z Głębokiego, który był duszą zrywu patriotycznego”. Pisał także, że „Sławno jest stacją jeżdżących wozami umundurowanych chłopów, wyprawiających się bądź samorzutnie, bądź za namową po broń do kolonii niemieckich.

01.01.1919 – wyprawa po broń do Witakowic

04.01.1919 – wyprawa po broń do Jagniewic (przez Myszki i Rybno Wlk)

Chłopi ze Sławna obsadzili tajną pocztę. Liczba jeńców wojennych w poszczególnych miejscowościach kształtowała się następująco: Ujazd 22, Skrzetuszewo i Witakowice 18, Sławno 4, Węgorzewo 10, Żylce 3, Huby Głębokie 1, Huby Ujazdowskie 1. W Powstaniu Wielkopolskim brało udział z parafii 39 żołnierzy, z Dziećmiarek, Myszek, Sławna, Żylic, Głębokiego. Udał się do Gniezna, a następnie do Inowrocławia. 10 z nich poległo w walkach.

Opr: A. Frąckowiak, B. Krąkowski, na podst. „Kroniki parafii, dekanatu i okolicy Sławna tudzież osobistych przeżyć ks. proboszcza Radońskiego”.

Zbiorowa mogiła poległych powstańców wielkopolskich w Sławnie. Fot. Anna Frąckowiak

SYLWETKI POWSTAŃCÓW

CIESIELSKI – GNIEWKOWO

powstaniec wielkopolski

szeregowiec piechoty w mundurze poligonowym z mauserem wz. 98. Bagnet starszego typu tzw. liść. Pickelhauba okryta pokrowcem sukiennym. Nie ma odznak pułkowych.

Opr. Bartosz Krąkowski

BUCZKOWSKI FRANCISZEK (*04.12.1892, ?) – KISZKOWO

Brał udział w walkach o Kiszkowo – walka o pocztę w Kiszkanie oraz w odbudowaniu władz polskich w walce z zaborcą pruskim.

Uhonorowany uchwałą Rady Państwa z 24.02.1972 r. , Dz. U. 44, poz. 220,
mianowany na podporucznika.

Medal za wojnę 1918/21

Wielkopolski Krzyż Powstańczy G73611 zd. 17.12.1958 (na 400 lecie Poczty Polskiej)

Medal 10-lecia

Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski, 1535-71 z dn. 20.12.1971

DOMAGALSKI LEONARD (*27.10.1902 +27.03.1979)

Ur. 27.10.1902 r. w Sławnie. Pochodzi z rodziny chłopskiej.

Do szkoły uczęszczał do Sławna. Nauka odbywała się w języku niemieckim. On i jego koledzy niechętnie uczyli się w tym języku, za co często byli bici. Prawdopodobnie wtedy zrodził się w nim patriotyzm. Gdy miał 16 lat, z dwójką starszych braci (Wiktorem i Stefanem) zaciągnął się na ochotnika do wojska, aby bronić ojczyzny. W Gnieźnie stawili się 27.12.1918 r.

Wszyscy zapisani dostali oręż i mundur. Pod dowództwem Pawła Cymśa poszli i pierwszą walkę stoczyli pod Zdziechową. Potem zmierzali w stronę Trzemesznej, a następnie pod Szubin. Leonard nie dostał broni, gdyż był za młody. Zajmował się zaopatrzeniem. Po walkach powrócili do domu. W następnym roku został żołnierzem Piłsudskiego i walczył w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r.

Gdy w 1939 r. wybuchła wojna, Leonard i jego bracia zostali wezwani do mobilizacji. Skierowano ich w kierunku Konina i Warszawy. W czasie podróży Leonard złamał nogę, przez co wrócił do domu. W wojnie udziału nie brał.

Zmarł 27.03.1979 r.

Kopia munduru Leonarda Domagalskiego, znajdująca się w zbiorach
Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszkowskiej w Łagiewnikach Kościelnych

Fot. Bartosz Krąkowski

Czapki powstańców wielkopolskich, znajdujące się w zbiorach
Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszkowskiej w Łagiewnikach Kościelnych
Fot. Bartosz Krąkowski

Bagnety-
Pierwszy od góry, tzw. bagnet zastępczy z okresu I wojny światowej,
Dolny, zwykły bagnet niemiecki od mausera. Oba niemieckie.
Znajdują się w zbiorach Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszkowskiej w Łagiewnikach Kościelnych
Fot. Anna Frąckowiak

Odznaczenia wojskowe, znajdujące się w zbiorach
Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszewskiej w Łagiewnikach Kościelnych
Fot. Anna Frąckowiak

Krzyże są powojenne Virtuti Militari V kl, Polonia Restituta krzyż srebrny i złoty, order budowniczych Polski Ludowej, Odznaka grunwaldzka - tego wydano dużo.

Ciekawostką jest - odznaka pamiątkowa Frontu Pomorskiego z 1920 roku- wydawano ją żołnierzom.

2 dywizji strzelców wielkopolskich - późniejszej 15-tej dywizji . Oznacza to że mógł być pod Gniewkowem, albo brać udział w zajmowaniu twierdz w Toruniu, Grudziądzu i Chełmnie- bez walk. Odznakę tą nadawano od 1928 roku.

Opr. Janusz Kubacki - Gorwecki

Dokumenty, legitymacje i odznaczenia znajdujące się w zbiorach
Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszewskiej w Łagiewnikach Kościelnych
Fot. Anna Frąckowiak

Legitymacja

Nr. ewidencji: 493

Data urodzenia: 23. I. 1882 r.

Miejsce urodzenia: Łagiewniki p. Włodzisław

Stan rodzinny: żonaty

Rodzaj uszkodzenia: Stan po amputacji
ręki prawej z zachowaniem
kciuka umożliwiającemu samo-
służenie protezy.

% niezdolności do pracy: w związku ze służbą wojsk.: 75%
ogólny: 75%

Nr. k. inwalidzkiej (dekrety): In. 60/46

Wydanej (go) przez: Starostwo Pow. Gniezno

Należy do Organizacji od: 11.11.1945 r.

Obecnie w Łagiewnikach Kościelnych.

Wydano dnia 22. IV. 1949 r.

Sekretarz: Przewodniczący:

**ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
o WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ**
Zarząd Okręgu

Legitymacja Nr

Nazwisko

Imię

urodz. w r.

dnia m-ca r.

JEST CZŁONKIEM ZWYCZAJNYM-BODOPIECZNYM*)
ZWIĄZKU BOJOWNIKÓW o WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ

od dnia m-ca r.

Wydano dnia m-ca 197... r.

Nr ewidencyjny

(pieczęć)

Prezes
Zarządu Okręgu

Sekretarz

(podpis) (podpis)

Adres zamieszkania

Zmiana adresu

*) Niepotrzebne skreślić

Zam. 143/PWH/Wa/CWD
285 — ŁDA — 29.1.70 — P-66/329 — 90.000 szt.

Fot. Archiwum Urzędu Gminy w Kiszkanie

DOMAGALSKI WIKTOR, SKRZETUSZEWO

podoficer huzarów w mundurze wyjściowym

Powstaniec Wielkopolski

Pułk huzarów w zasadzie stacjonował w Starogardzie Gdańskim, ale jeden szwadron stał reprezentacyjnie w Poznaniu, 1 Przyboczny Pułk Huzarów- 1. Leib-Husaren-Regiment Nr. 1)

Opr. Janusz Kubacki - Gorwecki

Fot. Bartosz Krąkowski

DOMAGLASKI WIKTOR

Drewniana pamiątka z udziału w Powstaniu Wielkopolskim.

Przekazana przez p. Piotra Leśniewicza ze Skrzetuszewa do Izby Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszkowskiej w Łagiewnikach Kościelnych

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

Na podstawie art. 65 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220)

RADA PAŃSTWA

uchwałą z dnia 27 listopada 1976 r.

za udział w Powstaniu Wielkopolskim

mianowała

Obywatela Stefana KABACIŃSKIEGO s. Wincentego

na stopień

PODPORUCZNIKA

z dniem 27 listopada 1976 r.

MINISTER
OBRONY NARODOWEJ

gen. armii Wojciech Jaruzelski

PRZEWODNICZĄCY
RADY PAŃSTWA

Henryk Jabłoński
Henryk Jabłoński

Warszawa, dnia 17 grudnia 1976 r.

Akt mianowania na stopnia podporucznika p. Stefana Kabacińskiego,

Fot. Anna Frąckowiak

KOCHANOWICZ MICHAŁ (*19.09.1885 +29. 01.1919)

Powstaniec Wielkopolski

Michał Kochanowicz urodził się 19.09.1885 roku w Kiszkanie jako nieślubne dziecko służącej Wandy Kochanowicz. W wieku 33 lat zgłosił się w Gnieźnie na ochotnika do walk w Powstaniu Wielkopolskim, w którym walczył jako szeregowiec w 4 kompanii gnieźnieńskiej. Będąc żołnierzem uczestniczył w walkach między Kcynią a Szubinem, gdzie został postrzelony w płuco.

Rannego przetransportowano do gnieźnieńskiego szpitala wojskowego. Zmarł w Gnieźnie, w 34 dniu Powstania, 29.01.1919 roku na skutek poniesionych ran. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Kiszkanie.

Oprac. mgr Sebastian Błochowiak

Cmentarz w Kiszkanie, 2011 r. Nagrobki Welnica L. i Kochanowicza M.

Fot. Bartosz Krąkowski

Powstańczy krzyż – „lokalny symbol zwycięstwa”

Fot. Sebastian Blochowiak

ORYGINALNY KRZYŻ Z MOGIŁY POWSTAŃCA WIELKOPOLSKIEGO
MICHALA KOCHANOWICZA Z KISZKOWA

Przekazany w 25.10.2012 r. do Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Uroczyste przekazanie krzyża do Muzeum.

Fot. Karol Soberski, <http://www.plastowskakorona.pl/news.php?readmore=309>

Członkowie Stowarzyszenia „Wiara Lecha” (R. Skweres, M. Mamet) i Urząd Gminy Kiszkowo (Wójt T. Bąkowski, Przewodniczący Rady Gminy: K. Barańczak) przekazali na rzecz Muzeum unikatowy eksponat – dębowy krzyż z mogiły powstańca wielkopolskiego Michała Kochanowicza z cmentarza w Kiszkanie. Od tego czasu, po renowacji, jest on przechowywany w Dziekanowicach i eksponowany na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego.

PAWLAK ANDRZEJ (1892-1971)

Walczył w:

- I wojnie światowej,
- Powstaniu Wielkopolskim,
- w kompanii wrześniowej, włącznie z obroną Warszawy, gdzie został ranny.

Był wachmistrzem w kawalerii pułku 49 Armii Poznań.

Odznaczony krzyżem Virtuti Militari.

Opr. Michał Guzik, Łagiewniki Kościelne

MELLER MICHAŁ – (*10.09.1902, ?), KAMIONEK

Powstaniec Wielkopolski,

Następnie: walka zbrojna – polskie siły zbrojne na zachodzie

Stopień wojskowy: plutonowy

Odznaczenia: medal lotniczy leg. Nr 2116 Oddz. P.S.P. – Dyplom nadania odznaki 307 Nocnego Dywizjonu Myśliwskiego Lwowskiego (Anglia)

Opr. Anna Frąckowiak

PODLEWSKI STANISŁAW – ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE

Data ur – nieznana.

Jako 18 letni chłopak, został powołany do wojska pruskiego. Brał udział w I wojnie światowej, podczas której został ranny.

Gdy wybuchło Powstanie Wielkopolskie brał w nim czynny udział. Walczył w Poznaniu i koło Szamotuł.

Krótko przed wybuchem II wojny światowej, zmarła jego żona, osierocając trójkę dzieci. Z tego też powodu nie brał udziału w walkach na froncie. Jego rodzina została w 1940 roku wysiedlona na Lubelszczyznę.

SKONIECZNY ADAM (*25.12. 1901 w Pieraniu, +01.07.1979) Podporucznik

Kiedy wybuchło powstanie, wraz z kolegami wyruszył do walki z Niemcami. Walczył o obronie poczty w Kiskowie, a potem w Żninie.

Jego udział w walkach dokumentuje zaświadczenie nr 1123 Ch.I. z 11.03.1963 r., wyd. przez Centralne biuro Wojskowe.

Był osobą bardzo aktywną, ubiegał się o stopień aspiranta oficerskiego. Egzamin zdał 17.08.1921 r.

W 1932 r. ożenił się i podjął pracę w sądzie w Poznaniu jako pomocnik sekretarza. Był również sędzią piłkarskim.

W 1939 r. , jako uczestnik powstania, musiał uciekać wraz z żoną Janiną i córkami: Olą i Marią i synem Andrzejem do Kłodawy. Tam pracował w Bierzwiennej w młynie. Po wojnie wrócił do Kiskowa i podjął pracę księgowego w Siekiernikach koło Rogoźna.

W 1950 r. przeprowadził się do Wierzenicy, gdzie pracował jako księgowy, działał społecznie w PTTK jako Społeczny Opiekun Zabytków, opiekując się kościołem św. Mikołaja, dawną karczmą, dworkiem Cieszkowskiego i młynem wodnym. Działał również w kole ZBOWiD

Źródło: Wierzenicza 8 [61] 2008

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

Na podstawie art. 65 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220)

RADA PAŃSTWA

uchwałą z dnia 11 listopada 1972 r.

za udział w Powstaniu Wielkopolskim

mianowała

Obywatela Adama SKONIECZNEGO s. Andrzeja

na stopień

PODPORUCZNIKA

z dniem 11 listopada 1972 r.

MINISTER
OBRONY NARODOWEJ

gen. broni Wojciech Jaruzelski

PRZEWODNICZĄCY
RADY PAŃSTWA

Henryk Jabłoński

Warszawa, dnia 11 listopada 1972 r.

Akt mianowania na stopień podporucznika p. Adama Skoniecznego.

Fot. Włodzimierz Buczyński

SKONIECZNY ADAM

Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (nr 55227), dnia 18.12.1968 r.
11.11.1972 r. mianowany na st. Podporucznika, uchwałą Rady Państwa.

UROCZYSTOŚCI POGRZEBOWE ADAMA SKONIECZNEGO; 1979 R. WIERZENICA

10.11.2013 R.WIERZENICA; POMNIK ADAMA SKONIECZNEGO; fot. Wł. Buczyński

WEŁNIC LEON (* 1899, +16.03.1919)

Zginął w walkach w czasie Powstania Wielkopolskiego.

Pochowany na cmentarzu w Kiszkanie.

Fot. Anna Frąckowiak

ULRYCH ANDRZEJ (*1895 +1961)

Walczył w :

- I wojnie światowej,
- Powstaniu Wielkopolskim.

Mieszkał wraz z żoną Wiktorią i dziećmi w Łagiewnikach Kościelnych, gdzie jest pochowany.

Opr. Michał Guzik, Łagiewniki Kościelne

WYSTĘPSKI ANTONI (*22.05.1900 +18.05.1919)

Ur. 22.05.1900 r. w Łagiewnikach Kościelnych, pow. Gnieźnieński.

Syn Wawrzyńca i Antoniny (z domu Ochotna). Wykształcenie podstawowe.

Do Powstania Wielkopolskiego zgłosił się jako ochotnik. Służył w 9 Kompanii III batalion 68 Pułku Piechoty, który w połowie marca 1919 r. przemianowano na 10 Pułk Strzelców Wielkopolskich. W maju 1919 r. III batalion zajął rejon Kruszewa k. Czarnkowa. Wypadek podczas którego został ranny miał miejsce prawdopodobnie w Maruszewie ok. 6 km na wschód od Kruszewa. Został postrzelony z karabinu kolegi ze swojej miejscowości – Walkowiaka.

Zmarł 18.05.1919 roku. Pochowano go w zbiorowej mogile 15 poległych Powstańców Wielkopolskich na skraju cmentarza w Czarnkowie przy ul. T. Kościuszki.

Opr. Maria Występska, Łagiewniki Kościelne

WYSTĘPSKI IGNACY – (*24.07.1902, ?) – ŁAGIEWNIKI KOŚCIELNE

Brał udział w Kampanii Kleckowskiej 1918/19

W kampanii wrześniowej: 3 Pułk Lotniczy Poznań

1-2 września 1939

3-8 września 1939 – Lublin, Świdnik

09-18.09.1939 – Złoczów, Horodenka - internowany

Opr. Anna Frąckowiak

WYSTĘPSKI JAN (*04.05.1891 +13.02.1947)

Ur. 04.05.1891 r. w Łagiewnikach Kościelnych, w pow. gnieźnieńskim.

Syn Wawrzyńca i Antoniny (z domu Ochotna).

Wykształcenie zawodowe: mistrz kowalski

Uczestnik I wojny światowej pod Verdun. Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim, w latach 1918-1919 w Kompanii Kleckiej dowodzonej przez ppor. Edmunda Rogalskiego.

W 1923 r. poślubił Marię Małczewską (*10.03.1899 w Zakrzewie, + 07.08.1971)

Dzieci: Zygmunt (*12.04.1924 + 04.08.2006)

Anna (*.... 06.1926, zm. Jako niemowlę)

Bogdan (*17.02.1929 + 19.03.1987)

Prowadził kuźnię w Kiskowie, Łagiewnikach Kośc. i w Działyniu. Potem zamieszkał z rodziną w Gnieźnie, gdzie pracował w warsztatach kowalskich i ślusarskich.

Zmarł 13.02.1947 r. Pochowano go na cmentarzu parafii Świętej Trójcy w Gnieźnie przy ul. Witkowskiej.

Opr. Maria Występska, Łagiewniki Kościelne

WYSTĘPSKI STEFAN (*10.08.1899 +28.06.1974)

Ur. 10.08.1899 r. w Łagiewnikach Kościelnych, w pow. gnieźnieńskim. Syn Wawrzyńca i Antoniny (z domu Ochotna). Wykształcenie podstawowe, rolnik. Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim, służył w Kompanii Kleckiej, którą dowodził ppor. Armii Pruskiej Edmund Rogalski. Walczył pod Szubinem i Rynarzewem. Został zweryfikowany przez Zarząd Główny Związku Powstańców Wielkopolskich 1818-1919 pod numerem dyplomu 3567. Brał udział w I wojnie światowej i wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku w okolicach Grodna. W początkowej fazie II wojny światowej został ranny i przebywał w szpitalu polowym w Gnieźnie zlokalizowanym Gimnazjum Żeńskim im. Bł. Jolenty.

W 1931 r. poślubił Stanisławę Ochotną (*04.04.1911 Gniezno, +22.02.2006).

Dzieci: Zofia (*27.03.1931, + 03.08.2006)

Seweryn (*05.12.1934, +13.07.1987)

Eugeniusz (*14.04.1946)

Odznaczenia:

13.11.1958 Wielkopolski Krzyż Powstańczy,

24.06.1972 mianowany na podporucznika Wojska Polskiego,

21.12.1972 Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski.

Stefan Występski zmarł 28.06.1974 r. w Łagiewnikach Kościelnych. Pochowany na miejscowym cmentarzu parafialnym

Opr. Maria Występska, Łagiewniki Kościelne